

1946

Č. km. 1171

Cena 54 Kčs

R O M A I N R O L L A N D

DIVADLO LIDU

30
ÚSTAV PRO UČEBNÉ POMŮCKY
PRŮMYSLOVÝCH A ODBORNÝCH SKOL V PRAZE
TISKEM PRAŽSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY

Jsmo přesvědčeni, že překlad Rollandovy knihy splní šířeji své poslání, zvláště v dnešní době. K účelům knihovny vydali bychom jej jako studijní materiál a pramenné dílo. Proměnou společnosti, kterou právě prožíváme, stává se však připomínkou a zdrojem zkušeností.

Miroslav Kouřil.

Návrh k přeplánování československých divadelních poměrů.

Odsoukromničit divadelní podnikání.

Divadelní podnikání ať přejde do rukou družstev. Družstva pod státní kontrolou budou pečovat o to, aby byla divadla vedena hospodářsky zodpovědně. Družstva uzavírají smlouvu s uměleckým ředitelem, který je delegován vládním výnosem, jako kvalifikovaná síla do toho, či onoho divadla, do toho neb onoho kraje. Ředitel nesmí být ovšem jenom kvalifikovaná síla umělecká, nýbrž i spolehlivá kulturně-politická osobnost. V tvůrčí fantazii tento ředitel družstvem omezován býti nesmí. Družstva budou realizovat i ty nejkrásnější nápady k realizaci celostátního dramaturgického plánu. Účelem přeplánování československého divadelního hnutí není omezení tvůrčího rozletu divadel a jejich pracovníků. Naopak, jeho účelem je co nejzazší podpora tvořivosti.

Divadlo patří těm, kteří je vytvářejí. Proto odstraňme s divadel především hospodářský systém, který znemožňuje úzkou spolupráci všech složek. Soukromokapitalistická správa vedla divadla vůči státu jak finančně, tak i umělecky nezodpovědně. Družstva budou složena jednak z lidí, kteří divadlo ať technicky nebo umělecky bezprostředně vytvářejí, jednak z odborníků v hospodářských otázkách a ze znalců kulturních potřeb obecnosti.

Družstva budou zodpovědná přímo státu. Družstva nejsou rozšířeným soukromým kapitalistou z jedince na řadu lidí kořistnických zájmů. Členové družstev nebudou z divadelního podnikání těžit.

Centralisovat dramaturgii.

Při ministerstvu školství a národní osvěty nebo při ministerstvu informací zřídíme dramaturgickou centrálu, která by v těsné spolupráci s kulturními potřebami Československé republiky určovala velkovýse celostátní dramaturgický plán.

Dramaturgii nutno soustřediti při ministerstvu hlavně proto, že nemůžeme bez soustředěné dramaturgie důsledně provádět vládní program československé vládní politiky. Všechno, co můžeme nazvat divadelním představením, tedy i představení lehce zábavná, musí hlavně v počátečních stavebních letech Československé lidové republiky především sloužit vládnímu programu. I zdravá kritická oposice satyrická nebo vážná může být jedině tehdy přípustná, je-li z ní jasně zřejmo, že svou uměleckou formou, svým uměleckým výrazem dává thema k přemýšlení o vážnosti obětavého a přesvědčivého provádění vládního programu.

Dramaturgické centrum při ministerstvu nebude nakazovat, nebude předpisovat, jak se má divadelní představení uskutečňovat. Centrum bude především: zajímat dramaturgický námět. Bude jej předávat umělcům k uskutečnění. Bude umělcům doporučovat, aby na nových themech nešetřili svými uměleckými kvalitami. Jedině ta myšlenka působí, vyslovujeme-li ji nebo zpracováváme-li ji co nejdokonaleji. Dramaturgické centrum bude tedy toho dbát. Námět, myšlenku nebo pouhý politický motiv bude doporučovati k zpracování těm umělcům, kteří vyjdou vítězně ze zdravých soutěží o uznání se předhánějících divadel. Pod skupinou dramaturgického centra se nesmí skrývat nějaká suchopárná knihomoli. Nebude se divadlům bránit ve smíchu, v tanci nebo v zábavě. Ale právě tam, kde se lid t. zv. nevinně baví, je největší nebezpečí, že se vloudí do programu divadel škodlivé vlivy.

Centralisovaná dramaturgie by byla schopna nejpozději do pěti let postavit československé divadelnictví na prvé místo ve světě. V dramaturgické centrále musí být ovšem soustředěni jen dramaturgové, kteří jsou kulturně-politicky na výši doby. Detaily literárních divadelních předloh se budou zaměstnávat lektori, jmenovaní dramaturgickým centrem do jednotlivých divadel. Lektori jsou přímými zaměstnanci divadel a úzkými spolupracovníky uměleckých ředitelů. Dramaturgické centrum nesmí předpisovat formu uměleckého uskutečnění. Bude přiblížeti pouze ke kulturně-politické

důležitosti divadelního představení. Nebude určovat, zda-li myšlenka, o kterou bojuje teď nebo potom československý lid, má se s jeviště slyšet ve verších či v próze. Nebude předpisovat, zda-li dramaturgické thema se má hrát jako činohra anebo balet. Právě tak nebude divadelník dostávat úřední přepisy o tom, zda-li má provádět kantáty nebo komedie na právě aktuální thema. Dramaturgické centrum bude jen a jen nadřazenou spolupracovnící tvůrčích umělců, postavených do čela divadel a zprostředkovatelem mezi umělcem a vládou.

Rozčlenit přesně úkoly jednotlivých divadel pracujících v určitých částích země, měst nebo krajů.

Na podkladě analýzy národohospodářské a geopolitické situace různých krajů a měst v Československu určíme základní kulturní úkol divadel. V novém Československu nemohou být žádná divadla, žádné kulturní instituce, které provozují podívanou, tanec nebo operetu, která by překážela nebo dokonce záměrně rušila harmonickou jednotu v uskutečňování vládního programu. Vliv určitých krajů není rozhodující pouze v regionálním smyslu. Jde tu především o rovnoměrné využití pracujících sil tak, aby nebylo v Československu kraje, ve kterém by se na podkladě různých tvůrčích podmínek nevyvíjel divadelní ústav, který slouží Československu a který prospívá vývoji inteligence československého pracujícího lidu. Kraj převážně rolnický má jiné aktuální úkoly než kraj převážně fabrický. Stálou výměnou a jednotnou spoluprací divadel z krajů industriálních s divadly z rolnických krajů uskutečníme vzájemné pochopení, které tak nutně potřebujeme pro výstavbu nového Československa.

V každém kraji, v každém československém městě at je zřízena odbočka dramaturgického centra, podřízená ve všech sporných a rozhodujících otázkách centru. At tato odbočka zpracovává především krajevé zvláštnosti a dává je k uvážení a k rozhodnutí dramaturgickému centru. Dokážeme tím, že všechny kraje a všechna města v Československu budou spolupracovati na vývoji celostátního dramaturgického plánu.

Rovnoměrně a účelně rozdělit umělecké a technické síly po celém Československu.

Především nutno odpomoci nedostatku pracujících sil okamžitou zvýšenou výchovou dorostu. (Viz dále návrh na plán novodobého československého divadelního školení.) Urychleným a důkladným vyšetřením uměleckých a politických kvalit pracujících umělců, nebo technických souborů, stanovíme kádr divadelních pracovníků. Soustředíme je v jedné výsostně

organizaci, která, v těsné spolupráci s dramaturgickým centrem při ministerstvech a s divadelními družstvy a jejich divadelními řediteli, určí místa působení jednotlivých umělců nebo celých skupin, jednotlivých technických skupin anebo celých souborů.

Nejaktuálnější bolestí dosavadního stavu československého divadelnictví jest přebytek kvalitních umělců v jednom kraji či v městě, a naprostý nedostatek kvalitních umělců v kraji jiném. Brno, na příklad, právě teď stojí před otázkou, bude-li vůbec schopno jako hlavní město Moravy provozovat operu, která by kvalitativně a kvantitativně dostáčovala potřebám brněnského obecnstva. Praha si naproti tomu dovoluje stavět dvě až tři samostatné opery.

Soukromokapitalističtí ředitelé divadel škodili vývoji kultury hlavně „přetahováním“ umělců nebo technických sil. A československá kultura nedělá se jen v Praze. Roste v každé vesničce! Vyvíjí se v městech! Nedomnívejme se, že rozřešíme československé divadelní poměry jen tím, když obsadíme svou tak zvanou první scénu nejkvalitnějšími umělci a těm druhým scénám dáme podle stupňů našeho uznání jen to, co zbylo. Každé sebelepší divadlo, každá nepatrná scéna, podium, kabaret nebo opereta, je pro vývoj našeho státu stejně důležitá, jako Národní divadlo. Soukromokapitalistický systém našeho divadelnictví dovoloval z konkurenčních důvodů vynášet úkoly jednoho divadla proti druhému. Říkalo se a psalo: Naše divadlo je to jediné divadlo a do těch ostatních divadel nechodte, ta jsou zdraví lidu nebezpečná. Když nestranný divák prohlédl všechna tato doporučení, musel logicky přijít k závěru, že nemáme ani jediné divadlo, které by bylo československému lidu zdravé. Divákovi bylo ponecháno na výběr, a k intenzivnímu úsudku, co si z této bláznivé kapitalistické, chaotické konkurence vybrat. My, lidé nového Československa, hledíme na úkoly našich divadel vážně. Nepřejeme si, aby byl český a slovenský lid konkurenčními štvanicemi desorientován. Chceme dát našim tvůrčím umělcům všechny možnosti k rozvinutí talentů bez nejmenšího ohledu k pokladničním zájmům jednotlivců. Odstraňme konkurenci pokladen a objevíme zdravou soutěž tvůrčích lidí v primát ve vyplnění úkolů. Nenechme se másti řečmi o tvůrčí svobodě. Pod těmito řečmi se skrývalo, skrývá a bude skrývat pohodlnictví, neupřímnost k úkolům, neuvědomění a hlavně záškodnictví, které bude kdykoliv opět ochotno kolaborovat s nepřáteli pracujícího lidu. Jsme přesvědčeni, že tvůrčí svoboda začíná teprve tam, kde končí dokonalá ideologická průprava. Jedině ten člověk je schopen svobody, který se pro tuto svobodu ukáznil.

Vytvořme pevný, kulturně-politický řád, který nám dá možnost svobodně tvořit! Nekřičme po svobodě tvorby, nejsme-li schopni se včlenit do

řádu, který se tak jedinečně zobrazí ve vládním programu republiky Československé!

Rozdělíme-li rovnoměrně a účelně umělecké a technické síly našich divadel, umožníme všem divadlům řádně a kvalitně ve výrazu i ve formě vyplňovati úkoly kladené na ně vládou, prostřednictvím dramaturgického centra. Neponížíme-li žádné divadlo, nepovýšíme-li jedno divadlo nad ostatní, podaří se nám již za jeden rok odstranit z velké části dnešní krizi divadelního zaměstnanectva.

V novém Československu nesmí být napříště ani jediného nezaměstnaného divadelníka. Divadelník, který dosloužil, bude ve stáří nebo v nemoci tak zaopatřen, jak to zasluhuje jeho kvalitativní i kvantitativní podíl na práci ve vývoji nového československého divadelnictví. Doposud mohl být hercem nebo vůbec divadelníkem každý, kdo měl trochu tobo štěstí nebo drzosti. Napříště těchto případů v novém československém divadelnictví být nesmí. Stav, který přejímáme po chaotickém údobí první a druhé republiky, po katastrofálních letech „protektorátu“, nutí nás znovu přezkoušet, prozkoumat a vyšetřit, s kterým z divadelníků může československá lidová republika pro budoucnost počítat a s kterým z divadelníků se musí nové Československo vyřídít. Je jasné, že každý přímý kolaborant z řad umělců musí být z nového československého divadelního plánu vyloučen. Ať je dán na donucovací práce. Každý nepřímý kolaborant, to jest člověk, který z donucení činil něco, co by za jiných okolností nečinil, ať je, jedná-li se o sílu kvalitní, přesunut na méně zodpovědné místo. V pochybnějším případě, ať je na rok nebo na více let, podle stupně provinění z divadelní práce vyřazen a dán tam, kde potřebujeme pracovní síly k uskutečnění hospodářského divadelního plánu. Ti ostatní umělci a ty technické síly, které jsou nepostrádatelné československému divadelnímu životu, a jejichž chování hlavně za doby protektorátu nebylo bezúhonné, ať jsou pod přísným dozorem postaveni na ta místa, kde je mítí musíme. Jejich zodpovědnost ať je tak veliká, že každý chybný krok bude klasifikován jako sabotáž na národním kulturním vývoji Československa, jako sabotáž, která zasluhuje smrt. Povinností profesorů a vládních lidí bude, aby se co nejdříve a nejrychleji postarali o výchovu nových lidí, kteří by byli zařazeni na místa pochybných specialistů. Po důkladném prozkoumání všech ostatních případů ať nám třeba zůstane polovice našich umělců, bude to ale polovice umělců-bojovníků za naši novou československou skutečnost. Zbylá polovice bude umělecky hrdá a charakterní a budeme ji moci bez obav svěřiti další vývoj československého kulturního života.

V herecké odborové organizaci je také organizováno mnoho těch, kteří se cestou necestou dostali k divadlu a kteří nemají příliš mnoho kvalit, nebo

nemají kvality vůbec žádné. Co s takovými lidmi? Kdybychom organizovali nové československé divadlo výlučně po stránce kvality, mohlo by se nám stát, že by nejmíň dvě třetiny herecké organizace zůstaly bez uplatnění. Navrhujeme tedy, aby po přezkoušení kvalit každého jednotlivého člena bylo především méně kvalitnějším anebo nequalitnímu herci dáno na vybranou, zdali by sám dobrovolně v zájmu nového československého divadelnictví neustoupil a nevěnoval se jako uvědomělý československý občan užitečnější práci v pochodu za nový život našich dětí. Nebude-li dohody a narazí-li toto jednání na nedostatečné uvědomění, navrhujeme aby byl tento člen ponechán v československém divadelním hnutí, ovšem jen na tom místě, které bude stačit kvalitně zastávat. Mnoho nequalitních herců může být kvalitními inspicienty, kulisy, výpomocnými napovědy, nebo biletáři. V novém Československu se nesmí nikdo stydět za práci, která mu bude přidělena, nebo pro kterou je povolán. Každému podle jeho schopností a podle jeho potřeb. V ývoji československého divadla prospěje více ten, který bude dobře vykonávat třeba jen nejmenší úkol, než ten, který se bude hrát do velkých úkolů nad své síly. Přeorganisováním našeho divadelního života zůstane nám proto pro první leta velmi málo lidí oproti první republice. Ale čím méně pro začátek, tím lépe. V překotném otvírání nových divadel bez jednotlivého plánu a v překotném obsazování různých místec a míst, v angažování bez výběru, spatřujeme velké nebezpečí pro nový československý divadelní život a očekáváme dříve nebo později krizi, ze které se budeme velmi těžko dostávat. Pro počátek potřebujeme v československé lidové republice co nejméně divadel. Potřebujeme jen ta divadla, která můžeme unést. Potřebujeme divadla, pro která máme tvůrčí síly. Obecenstva je dost jen teď v počátečních měsících, jen teď v našem prvním roce. Jen od národohospodářské situace závisí, bude-li obecenstva dosti v dalších prvních letech československé republiky. Závisí to jen od tempa, s jakým se bude uskutečňovat vládní program. Je na nás, udržíme-li si obecenstvo. Jsme to my, kteří přivedeme obecenstvo zpět do divadel programem, který pro ně připravíme. Obsazujeme-li divadla jen proto, že máme dost prázdných místností, svádíme obecenstvo na scesti. Proto musí být divadla, jichž není skutečně potřeba, zavřena. Síly z těchto divadel at jsou delegovány tam, kde jich potřebujeme. Teprve další vývoj a další nutná potřeba si samy vyvolají život nové scény.

Národnímu divadlu at v této nové organizaci připadne na výsost tradiční úkol. Potřebujeme nutně reprezentační scénu, která se výlučně věnuje konservování národní tradice. Jen tak budeme moci měřiti divadelní pokrok.

Potřebujeme nutně svou Comédie Française, Bolšoj Teatr, nebo milánskou Scalu. Mohli jsme se sice doposud vždycky s pýchou obracet na Národní divadlo jako na symbol svého národního vývoje, ale neměli jsme divadla, kterým bychom měřili výši svého kulturního pokroku. Nové a nové inscenace starých oper, nebo starých činoher, jsou nám s tohoto hlediska na škodu. Jen z historických zápisů tušíme, jak asi vypadalo první představení Prodané nevěsty. Každý divadelní národ musí mít živě před očima své historické inscenace, aby si uvědomoval, jaký pokrok učinili divadelníci, a co je to vůbec národní tradice. Dávno už není pravda, že jenom autor na divadle je ukazatelem národní tradice. Divadelní tradici vytváří divadlo svým synthetickým celkem.

Brněnské Národní divadlo at má podobný úkol jako Národní divadlo pražské. At především objevuje a obnovuje ony tradiční základy a tradiční inscenace, které jsou důležité pro moravský národní život.

Národní divadlo moravsko-slezské a Národní divadlo bratislavské at mají s přesným krajovým zaměřením obdobné úkoly.

Výměna představení mezi našimi Národními divadly bude takto kulturní sensací prvního řádu. Domníváme se, že takto za prvních pět let kulturní výstavby nového Československa postavíme nerozborný základ československé divadelní tradice, na níž se dá stavět bezpečně další vývoj našeho divadelnictví.

Do čela ostatních divadel postavíme kvalitní umělce, které zatížíme zodpovědností do všech důsledků. Potřebujeme pro každé divadlo osobnost, která dá svému divadlu profil. Obecenstvu bude jasno již z plakátů, jaké umění, nebo lépe řečeno, jaký druh umění bude moci očekávat z toho nebo oroho divadla. Prozatím máme jeviště, o kterých nikdy dobře nevíme, co se tam provozuje a jak se to dělá. V bývalých časech měla proto největší úspěch ta divadla, která nesla jméno režiséra nebo herecké hvězdy. Divák věděl bezpečně, co kupuje zakoupením svého lístku.

Dejme divadlu solidní základnu, ze které budou moci tvůrčí lidé stvořit takové jevištní krásy, jakých bude v novém Československu potřeba. Žádné z vůdčích divadelních blav nemůže se dát v poměru k úkolu, který jí byl uložen, méně hospodářských a uměleckých prostředků, než jiné. Nikomu se nesmí dovolit přetahovat kvalitní síly z jedné scény na druhou. Návrhy režisérů a ředitelů divadel necht jsou předloženy družstvům a družstva at předkládají své návrhy centru, utvořenému při ministerstvech proto, aby plán československého divadelnictví se řádně a správně uskutečňoval. Stoupající požadavky tvůrčích lidí, odpovídajících pokračujícímu vývoji kulturní situace, se musí skutečně vyplnit. Z počátku sestavme v souhlasu a v dohodě s vedoucími pracovníky každému divadlu kádr pracujících lidí.

Své umělce si vůdčí individualita vychová. Ponesou všechny znaky prostoru, ve kterém tvoří. Musíme i u nás mluvit o umělcích určitého typu. Přecházení herců z jednoho divadla do druhého, at má tedy velmi vážné důvody. Alespoň v prvních pěti letech nebylo by zdravé, aby se míchaly umělecké typy anebo aby se stále přeskolovaly.

Všechna divadla budou vlastně sloužit jen současné československé skutečnosti. Jak repertoár původní, tak repertoár cizí a historický, tak i provozování tohoto programu bude aktuální. A především půjde o původní repertoár. Divadla, v nichž je rovnoměrně rozdělena umělecká kapacita československého veřejného života, nebudou si navzájem překážet ani v repertoáru, ani ve formě jeho uskutečnění. Všechny věci budou řešeny vzájemnou dohodou mezi divadly se zodpovědností vůči centru. Divadla nebudou po celou sezonu v mateřských městech. Budou své premiéry brát ve všech městech zúčastněných na plánu československého divadelnictví. Nesmí být ani jediného města nebo městečka v Československu, které by bylo ochuzeno o divadelní zjev z jiných měst. Nacismus isoloval člověka od člověka. Naše demokracie svůj lid spojuje a sjednocuje. Nacismus zatemňoval mozky. Naše demokracie mluví jasně k svému lidu, je pravdivá a nemá postranních úmyslů. Aby naše demokracie mohla takto k lidu hovořit, musíme ustavičně theoreticky i prakticky všemi kulturními prostředky informovat československý lid i v těch nejzastížených dědinách. Budeme si navzájem svá mínění a své kulturní poklady vyměňovat.

Organisovati diváky.

Města, kraje i zemi rozdělíme v zájmové sféry diváckých skupin. A nejen města a kraje, ale i části měst rozčleňme v zájmové skupiny diváků. Tak na příklad v Praze bude jiná divácká skupina na Smíchově, jiná v Libni, jiná na Vyšehradě nebo v Dejvicích. V Brně bude jiná skupina diváků v Zábovřeskách, jiná v Juliánově. Rozdílná zájmová divácká skupina bude v Krkonoších, jiná v Beskydách, jiná na Hané, jiná na Plzeňsku. Organizace diváků budeť rozděleny na buňky. Buňkami by byly, na příklad v Praze, továrny Kolben, nebo peněžní ústavy, nebo školy, atd. Z těchto buněk bychom, na příklad v Praze, organizovali divácké okrsky: okrsek Praha I., nebo okrsek Bubeneč a tak podobně. Kolem venkovských měst by se okrsky skládaly z vesnic a vesniček nejbližšího okolí. Touto cestou, v ustavičném kladém spojení s diváky, došli bychom ke poznání, co to divák vůbec je, co od nás požaduje a jak reaguje na to, co mu dáváme. Tato velkolepá divácká organizace zemí a krajů by skoro současně se založením nabyta takových velkolepých hospodářských prostředků, že

by pravidelný převoz a doprava z dálky i z blízka na kulturní události nečinil žádných obtíží. Počtem organisací diváctva a růstem těchto organisací korigovali bychom počet divadel a počet divadelních forem. Nemohlo by se nám stát, jako teď už se nám to stalo, že bychom měli více divadel, než snesou naše poměry. Musíme nanejuvše hospodárně zacházet se svými silami, abychom nové Československo nepřetížili a abychom mu prospěli.

Úkol ochotnictva v přeplánování československého divadelnictví.

Ochotníci budou v našem divadelním plánu postaveni před nádherný úkol divadelního buditelství. Kvalita dosavadních ochotníků záležela víceméně na čestnosti nebo zručnosti jednotlivých pracovníků. Dnešní ochotníci musí především odhodit jakékoli kopírování oficiálních divadel. Mají mít napříště zcela samostatný a čestný úkol: úkol pokusný. At se zakládají kdekoli dramatická, ochotnická studia. Tato studia s úkolem osvětovým mají v úzké spolupráci s nejkvalitnějšími divadelníky a autory studovat základy a výsledky našeho divadelního hnutí. At se zakládají ochotnická dramatická studia, která v důkladném, dlouhodobém studiu (již proto, že ochotníci mají více času než profesionálové) připraví městům, městečkům, krajům na celostátních sjezdech to nejlepší, to nikde jinde nevidané, to pro kraj a lid v něm žijící nejtýpčější. Heslo nových ochotníků jest: *K v a l i t a p ř e d e v š í m !*

Dodatek k přeplánování československého divadelnictví. O dramatickém školení.

Dosavadní konservatoře omezovaly svou působnost pouze na hlavní města. Rozplánováním divadelního života v novém Československu nastává tu nový problém v rozplánování školství.

Dejme divadelnímu školství novou učebnou osnovu. Konservatoře, vedle nichž se také jakž takž dařilo dramatickým školám, jsou pro nové divadelnictví příliš komplikované a příliš nepohyblivé. Navrhujeme osamostatnění divadelního školství.

Dramatickou školu si bude moci založiti pouze stát, anebo, na návrh dramaturgického centra při ministerstvu školství, pouze zvláště kvalifikovaný divadelník. Tím bude mít stát v rukou klíč k centralisaci divadelního školství. Nebude soukromých škol, které by se vzájemně tak nešťastně potíraly, jako dosud. Školy dostanou státně-politický profil.

Učebná osnovu nových divadelních učilišť at především odpovídá poža-

davkům doby. Naftalínové rekvizity dramatické konservatoře a soukromých škol nechme zmizeti v propadlých. Už nikdy nesmí herec, který vyšel z dramatické konservatoře, nebo ze soukromé školy, začínat primitivně u venkovského divadla, jako nekvalifikovaná síla.

Divadelní školy budou s novým divadelním hnutím co nejužší spjaty. Budou muset prakticky spolupracovat již od svého založení s divadelním hnutím. Protože nakonec jistě mnoho žáků z dobrých důvodů se bude chtít věnovat jistému kraji, nebo jistému úseku země, je decentralisace školství i v tomto smyslu nejen zdravá, ale i nutná. Jde nám také o rovnoměrné rozdělení studentského života. Dramatická škola vytvořená kolem jednoho z center, dodá svým studentským elánem centru zvláštní tvůrčí náladu. Debaty o výsledcích práce a vůbec ta nedočkavá starost mládeže o vývoj hodnot dělá kolem divadel pro tvůrčí práci velmi příznivé ovzduší.

Doposud mohl být hercem každý, kdo prošel konservatoří či jakousi praxí ochotnických nebo venkovských divadel. To se musí změnit. Hercem smí být jenom ten, který, máje talent, projde theoreticko-praktickým kulturně-politickým školstvím, postaveným na solidních hospodářských a uměleckých základech. Dříve se divadelní ředitelé obávali absolventů konservatoří. Věděli, že angažují méně než začátečníka. Býval-li divadelním ředitelem režisér svého divadla, věděl, že bude muset odnáučovat konservatoristu tomu, čím ho na konservatoří zkazili a teprve učít tomu, co potřebuje pro sebe. Žák vyšší divadelní školy at má tolik technických výhod, že žádné divadlo nebude ani na okamžik na rozpacích ho angažovat. Chceme-li, aby československé divadelnictví v prvních pěti letech lidové republiky zdárně šlo vpřed, musíme se všemi silami postarat o herecký dorost.

Decentralisace školství je především prospěšná poměrům chudších lidí. Každý si nemůže dovolit posílat své děti do hlavního města. I státu, přetíženému jinými naléhavými problémy, bude jistě vítané, nebude-li muset zatěžovat rozpočty zbytečnými podporami.

Školství at je všude tam, kde budou hlavní opěrné body československého divadelního plánu. Tedy nejen v Praze, v Brně a Bratislavě, ale také v Plzni, v Moravské Ostravě, v Teplicích, v Olomouci, v Košicích, krátce všude tam, kde budou větší divadelní centra.

Připojme divadelní školství těsně k plánu decentralisovaného československého divadelnictví.

Zásada školení bude theoreticko-praktická. Musíme vytvořit naprostou rovnováhu mezi theoretickým a praktickým školením. Předběžně vzdě-

lání adeptů at je nejméně kvarta střední školy, nebo zdárně absolvovaná měšťanka. At má adept za sebou dobrou sportovní výchovu. Musí mít bezpodmínečně dobrý hudební sluch, kvalitní paměť, musí být zdravý, míti souměrné údy a jeho mluvidla musí být bezvadná. Školství at je rozděleno na nižší a vyšší. Nižší školství se formálně bude rovnat dnešní konservatoři a bude stačit jen k účelům reprodukčním. Budou to úkoly, které zastává dnes na jevišti herec, zpěvák, tanečník, inspicient, rekvizitář a tak podobně. V vyšší školství necht je jenom pro ty, kteří se chtějí věnovati vyšším tvůrčím úkolům. Za vyšší tvůrčí úkoly pokládáme režii, choreografii nebo profesorství. Absolvent nižší dramatické školy měl by být zařazen do kategorie maturantů. Absolvent vyšší dramatické školy at je v rámci absolventů universit nebo technik. Navrhovali bychom, aby titul režiséra, choreografa nebo dramaturga byl právě tak diplomován a chráněn jako titul doktora nebo inženýra.

Každá divadelní škola at je zapojena na určitý divadelní okresek. Znamenitá divadla, která vyšla ze soutěže o nové československé divadelnictví nejčestněji, at dostanou úkol vychovávat samostatně svůj dorost se všemi právy státních dramatických škol. Samozřejmě tato divadla v takovém případě nebudou povinna prakticky zaměstnávat posluchače jiných dramatických učilišť. Jinak všecka ostatní divadla, kterým nebyl státem svěřen čestný pedagogický úkol, budou míti za povinnost starati se pečlivě o posluchače dramatických škol. Budou zařazovat žáky dramatických škol do různých technických a uměleckých prací. Budou dávat školám to, na co školská theorie nestačí. Podle toho bychom rozdělili příští divadelní školství na dva druhy: 1. Na školství státem dotované, nižší i vyšší, které bude rovnoměrně rozděleno po celém Československu. 2. Na dramatické školy, zřízené při divadlech, která se zvláště osvědčila a kterým budeme moci bez obav svěřiti výchovu svého dorostu. Divadelní dorost přímo v divadlech vychovaný, bude především sloužit onomu typu divadel, v nichž byl vychován dotud, pokud se neodštěpí a ve zdravé opozici k tomu, co se naučil, si nevytvoří nové divadlo. Dorost, vychovaný v dramatických školách státních, bude sloužit všeobecnému doplňování sil v obecných divadlech. Pod termínem obecná divadla myslíme opery, repertoární činohry, balety, operety atd. Povolení dramatické školy divadlu bude vyznamenáním pro ten nebo onen ústav. Bude to vůle uchovat si zdravý vývoj té anebo oné typické divadelní formy. Kdoví, jestli po prvních pěti letech lidové československé republiky nepřijdeme k tomu názoru, že tato cesta školství je tou nejlepší cestou k uskutečnění nových hereckých tvůrčích hodnot. Prozatím se nám zdá, že státní dramatické školy mohou dobře a rychle zastat výchovu dorostu. Nemáme po výsled-

cích z první republiky a po protektorátní katastrofě dosti tvůrčích typů, které by nám mohly v divadle zaručit zdárný vývoj dorostu.

Osnova at spočívá především na zdravé kulturně-politické výchově, rostoucí z programu lidové republiky československé. Již absolvent nižšího oddělení musí vyjít jako uvědomělý občan své země. Nesmí být pro něj záhadou žádná politická otázka. Na základě této kulturně-politické osnovy můžeme vychovat herce, který se stane hlasatelem a buditelem národního vědomí. Nepotřebujeme herců, kteří si jen převlékají kabáty, kteří se jen líčí nebo lepí vousy. Nový herec at je především kulturním pracovníkem nového Československa. Pak je příslušníkem pracující vrstvy národa. Potom je umělcem. Je dokonalým odborníkem theoretickým i praktickým. Podle tohoto odstupňování musíme plánovat osnovu osvobozeného školství lidové republiky československé za heslem: *Kvalita především!*

Emil F. Burian.

V červenci 1945.

Poznámka: Tento návrh uveřejňujeme pro jeho perspektivní zaměření. V souvislosti s knihou Rollandovou přinese plodné přemýšlení a tvorbu organizace divadelnictví.

ROMAIN ROLLAND

DIVADLO LIDU

STUDIE O NOVÉM DIVADLE

Nové nadešlo, staré pominulo.

Schiller-Gobelmann, 1804.

Vooruit 51
Výbor pro obecné blaho 46, 47, 48, 50,
55, 87, 95, 100, 102, 103, 104, 105,
106, 109
Výbor pro obecnou bezpečnost 47
Výbor pro obecnou výchovu 46, 66, 85,
87, 95, 97, 102, 104, 105, 106, 107,
109, 110
Wackernagel 89

Wagner 30 a n., 73, 90
Wagram 66
Wallis 89
Washington 76
Waterloo 74
Widmann 89
Wiegand 89
Zdravý nemocný 16, 34, 37
Zola 54, 59, 123
Zwingli 52

Knihovna divadelního prostoru • Svazek 20. • Řada C.
Řídí Ing. architekt Miroslav Kouřil

<i>autor</i>	<i>Romain Rolland</i>
<i>název knihy</i>	<i>Divadlo lidu</i>
<i>knihu přeložili</i>	<i>Jan Kopecký a Karel Kraus</i>
<i>návrh obálky</i>	<i>Miroslav Kouřil</i>
<i>nakladatel</i>	<i>Ústav pro učebné pomůcky průmyslových a odborných škol</i>
<i>vyšlo</i>	<i>1946</i>
<i>vytiskla</i>	<i>Pražská akciová tiskárna</i>
<i>publikace</i>	<i>Č. km. 1171</i>
<i>cena brož. knihy</i>	<i>54 Kčs</i>